

Velon Congres 2023

Doorgaande professionalisering en de rol van de lerarenopleidingen

Naar een Nationale Aanpak Professionalisering Leraren?

Anne Fleur Kortekaas-Rijlaarsdam (VU)

Marco Snoek (HvA)

Opleiden van leraren in netwerken?

- Opleiden?
  - Initieel: 1-4 jaar?
  - Inductie: 1-3 jaar?
  - Daarna: nog 40 jaar ...
- Netwerken?
  - Opleiding en school – werkplaatsen buiten de school?
  - Netwerken van leraren in scholen zelf – en de inbedding in culturen op de werkplek?
- Leraren?
  - Individueel – op basis van persoonlijke motivatie?
  - Collectief – als vanzelfsprekende structuur en cultuur binnen het beroep?

Nieuwe Buitensociëteit Zwolle Campanile - Startpagina | Facebook Keynote VELON2023 0.1.pptx Doornroosje » Expeditie Leraren X

https://expeditielerarenagenda.nl/product/doornroosje/

**EXPEDITIE
LERARENAGENDA**

PRODUCT

terug naar productenoverzicht

DOORNROOSJE

Help ons het onderwijs van de toekomst te verkennen!

PROFESSIONALISERING IN HET JAAR 2033

Je hebt – net als Doornroosje – 10 jaar geslapen en wordt wakker in 2033. Hoe wil jij dan dat professionalisering er uit ziet? Wie lopen er rond, wat zijn ze aan het doen? Hoe ziet het beroep van leraar er uit? EN WAT HEBBEN WE DAN DE KOMENDE 10 JAAR TE DOEN???

- Home
- Over de expeditie
- Over deze site
- Ga mee op expeditie
- Productenoverzicht
- Het team
- Agenda

Typ hier om te zoeken

18:46
13-3-2023

Opzet

- Wat is het probleem?
- Onderliggende oorzaken
- Een mogelijke oplossing: de NAPL
- Aandachtspunten en uitdagingen
- En ook een NAPLO?

Nationale Aanpak Professionalisering van Leraren

Aanvraag Nationaal Groeifonds

1. Wat is het probleem?

Ontwikkeling pedagogische en didactische vaardigheden

Student questionnaire measuring teachers' teaching quality.

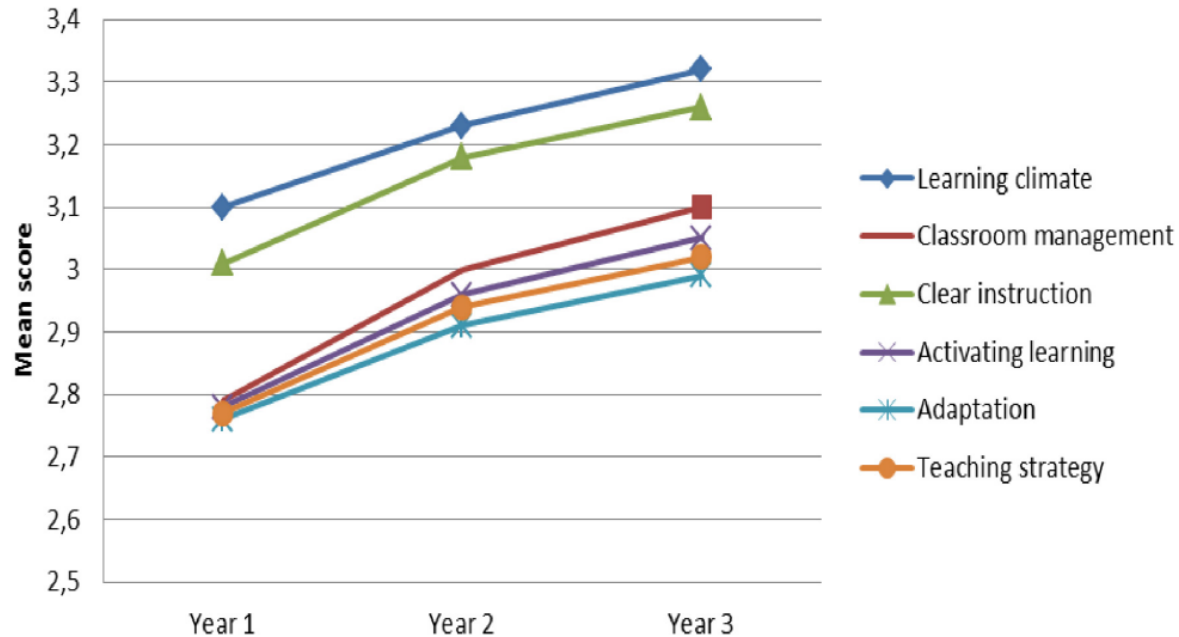
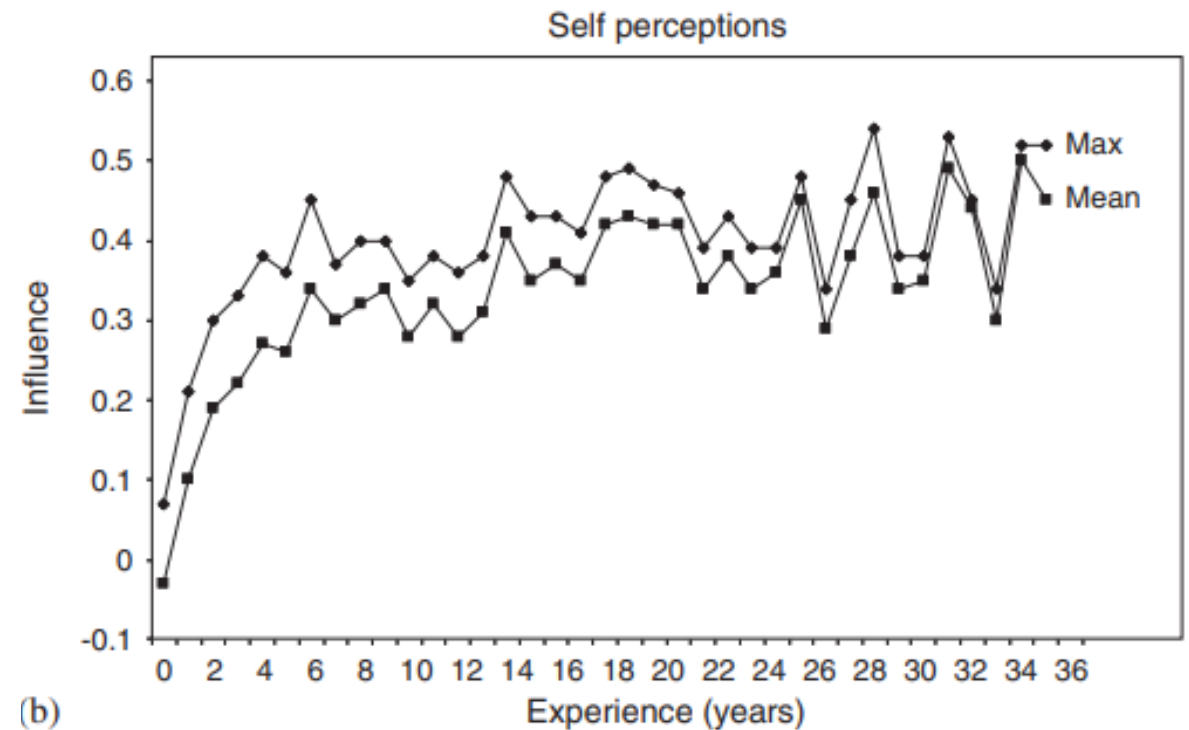
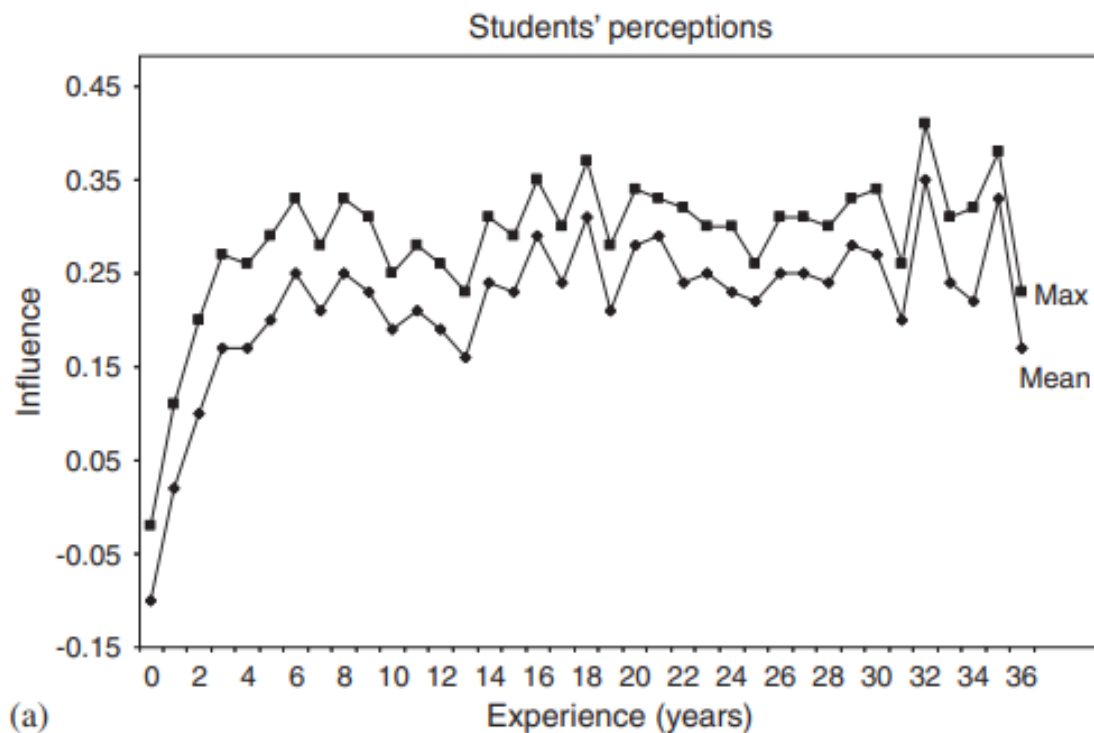

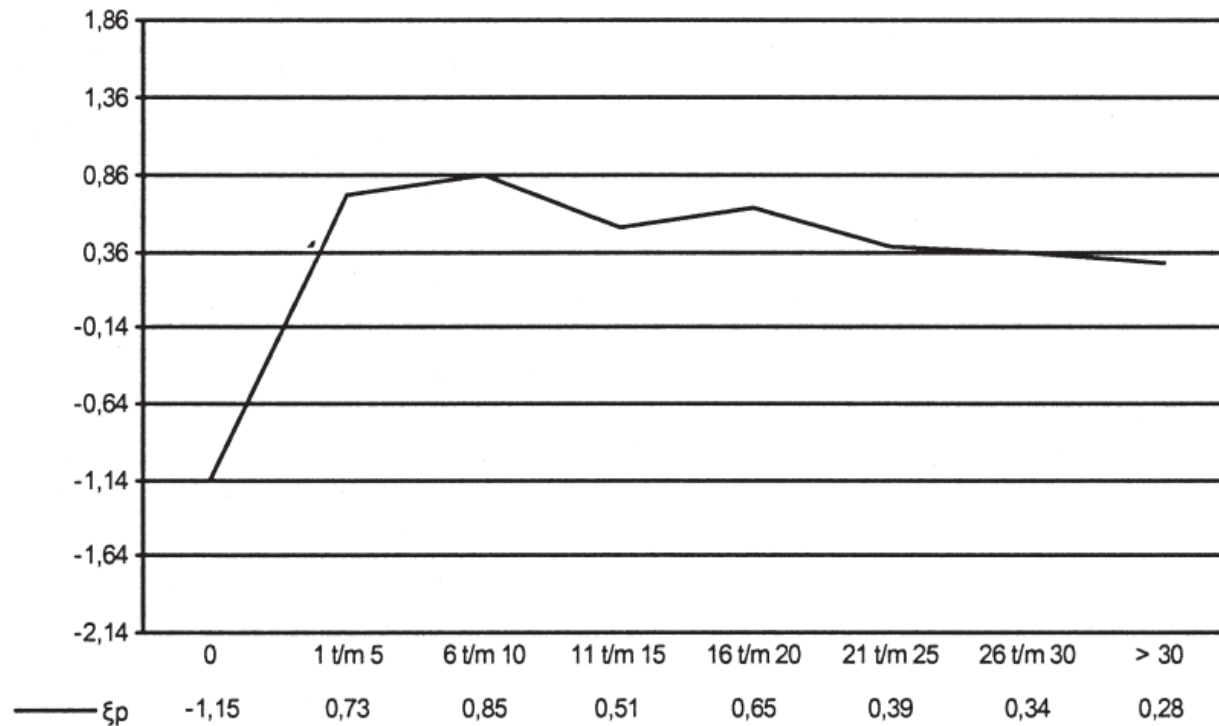
Fig. 1. Changes in beginning teachers' teaching quality across three years (raw scores).

Domain	Item content
	My teacher ...
Learning climate	... treats me with respect ... answers my question
Classroom management	... ensures that I treat others with respect ... applies clear rules ... ensures that I pay attention
Clear instruction	... ensures that I use my time effectively ... prepares his/her lesson well ... makes clear what I need to study for a test ... uses clear examples
Activating learning	... explains the purpose of the lesson ... explains everything clearly to me ... involves me in the lesson
Adaptive teaching	... ensures that I do my best ... motivates me ... helps me if I do not know, or am unable to do something ... helps me if I do not understand or am unable to do something
Teaching learning strategies	... pays attention to me ... connects to what I know or am capable of ... checks whether I have understood the subject matter ... makes me feel self-confident with difficult tasks ... knows what I have difficulty with ... explains how I need to do things ... stimulates my thinking ... explains how I should study something

Ontwikkeling leerkracht-leerling relatie

Ervaring is geen garantie voor succes

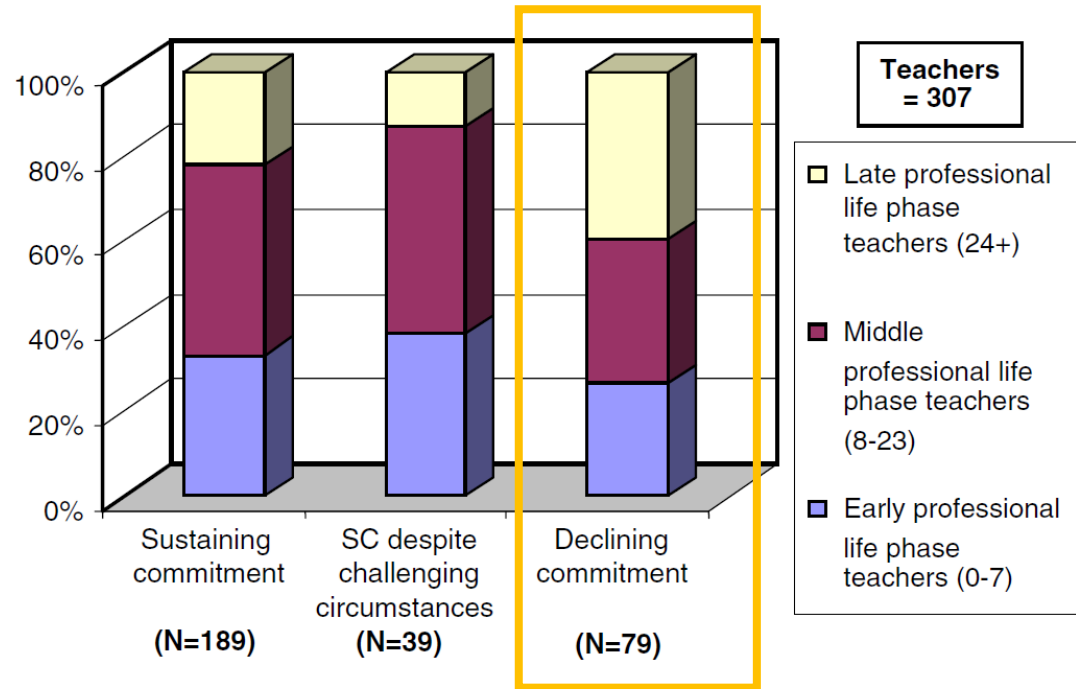

Figuur 1. Vaardigheid en aantal beroepservaringsjaren

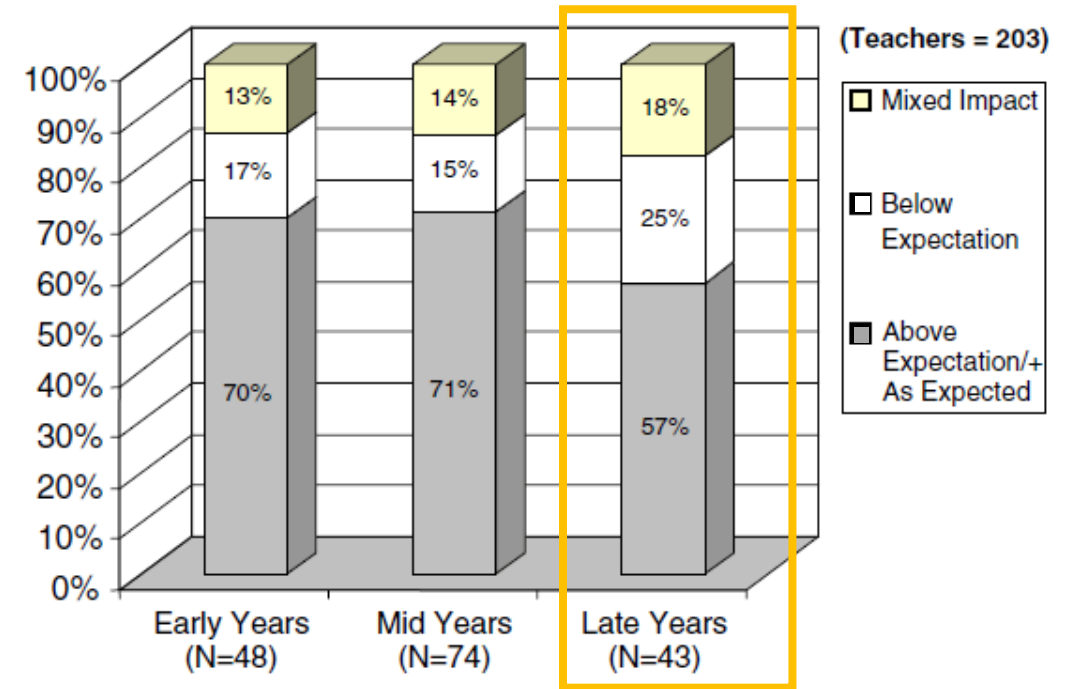
- Primair onderwijs
- Eerste vijf jaar: selectie-effect?
- Waarom zet ontwikkeling niet door?
- En is dat eigenlijk erg?

Impact op leraar en leerling

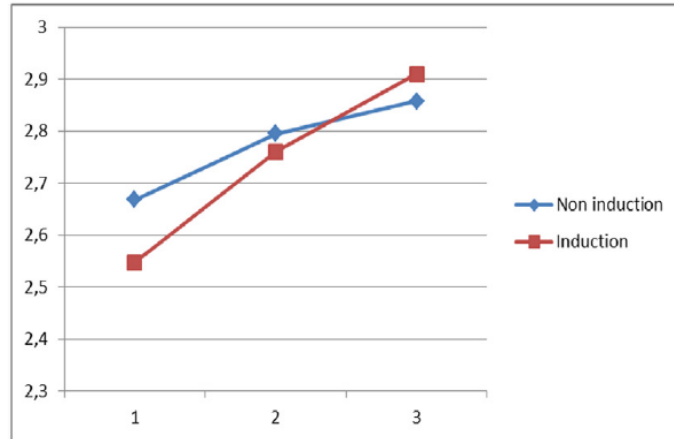
Commitment en motivatie leraar
(nodig voor complexe taken)

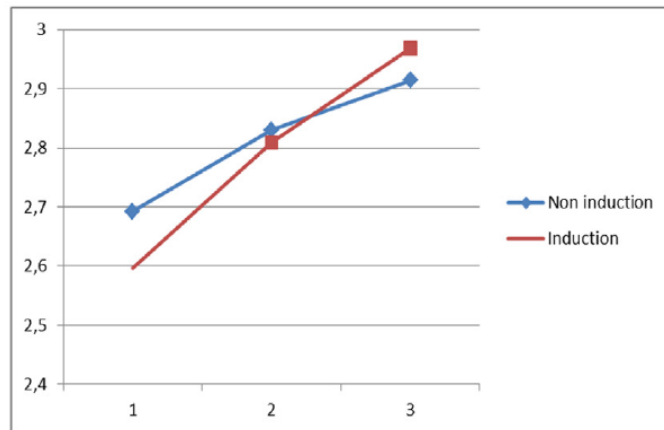
Schoolprestaties leerlingen

Professionalisering is nodig: in álle fasen

(a) Classroom management

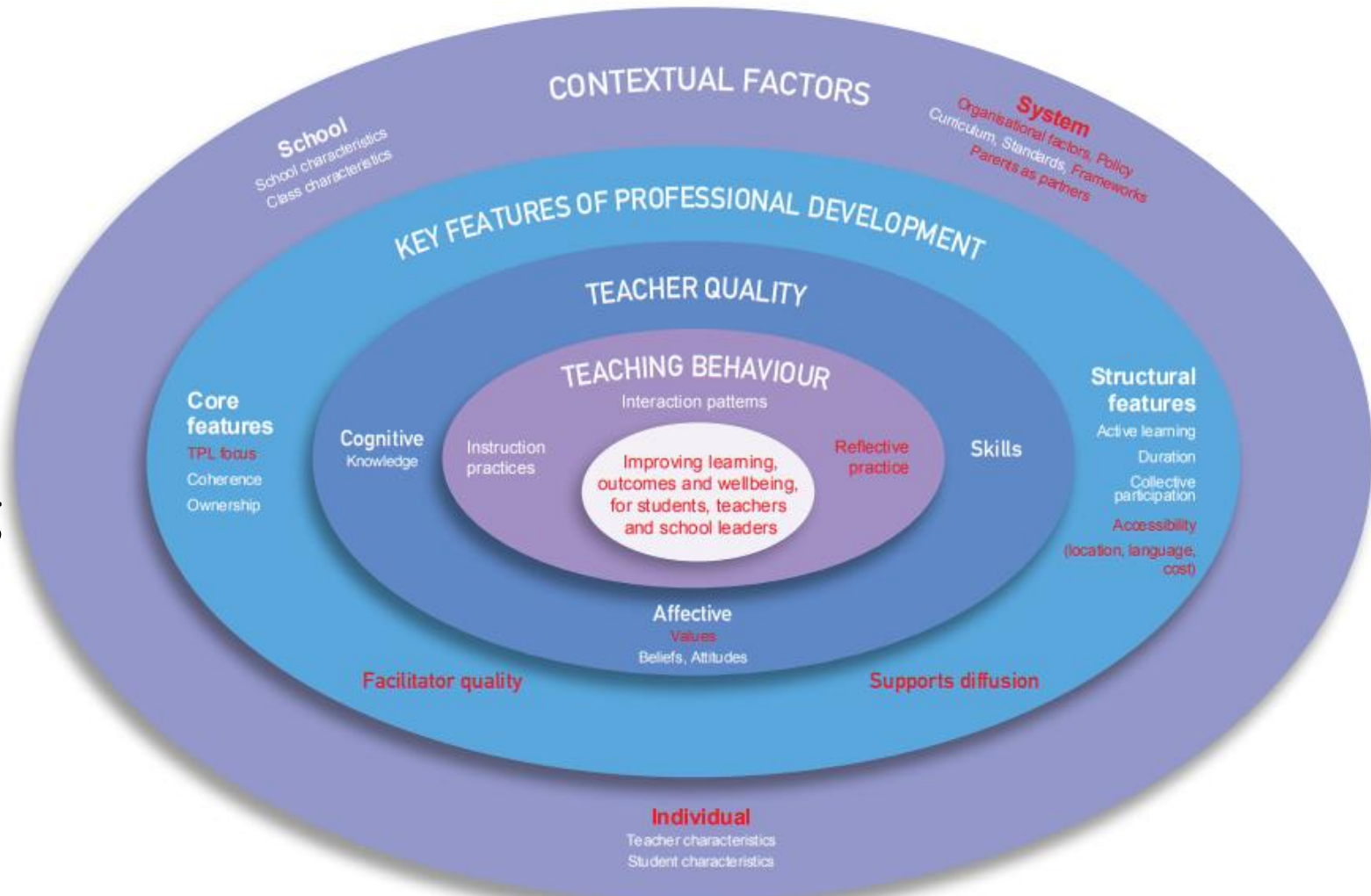
(b) Activating learning

- Veel aandacht voor inductie!
- Ervaren leraren?
- Vakbekwaam blijven
- Maar ook:
ontwikkelperspectief,
expertisemogelijkheden

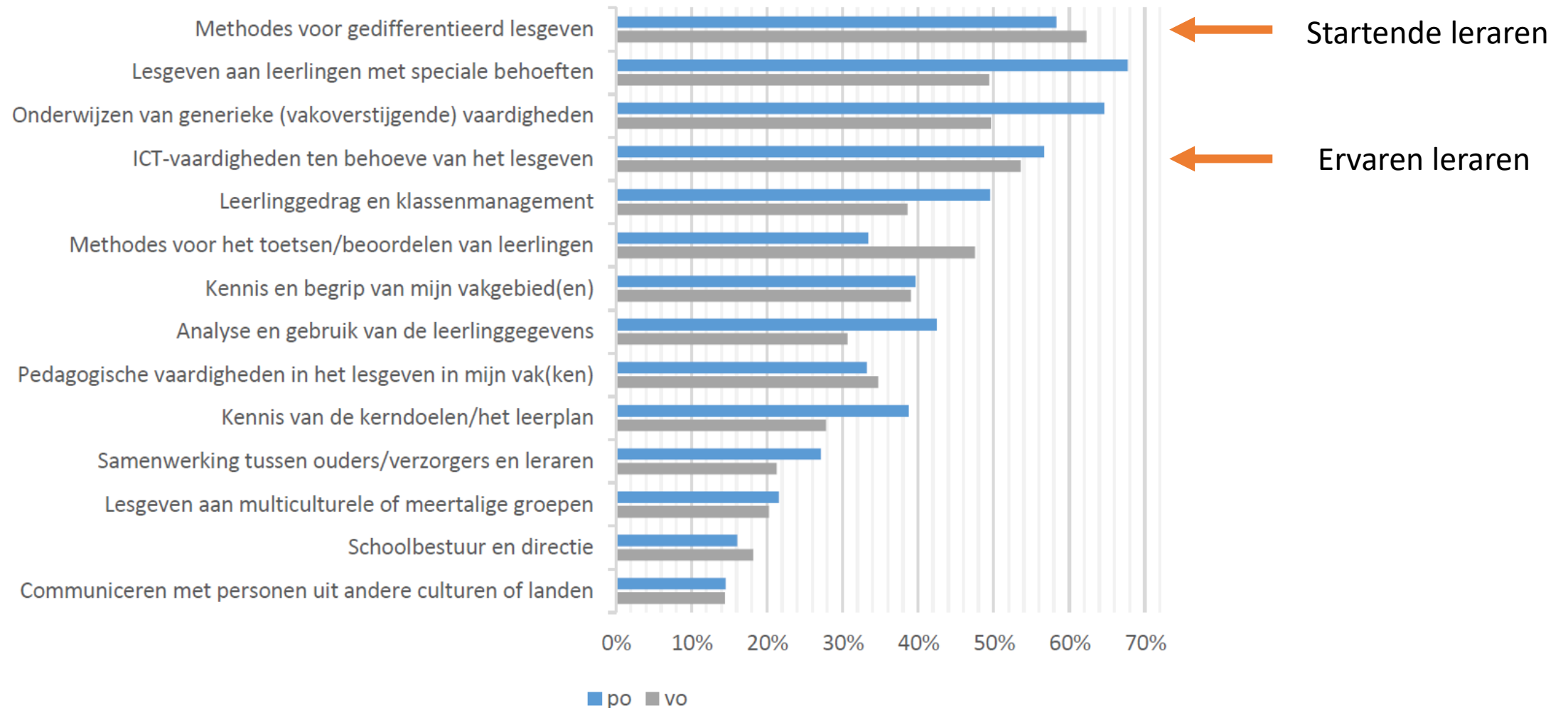
Bredere blik op professionalisering

- Niet alleen gericht op cognitie
- Niet alleen gericht op leerling maar ook op leraar én team
- Gericht op ontwikkeling (versus wegwerken deficiënties) ^{1,2}

1. Veen et al. (2010). *Professionele ontwikkeling van leraren: een reviewstudie naar effectieve kenmerken van professionaliseringsinterventies van leraren*. ICLON.
2. Webster-Wright (2009). Reframing professional development through understanding authentic professional learning. *Review of Educational Research*, 79(2), 702-739.
3. Rawdon et al. (2021). *Developing an evaluation framework for teachers' professional learning in Ireland: Phase 2 Survey of teachers and principals*. Dublin: Educational Research Centre.

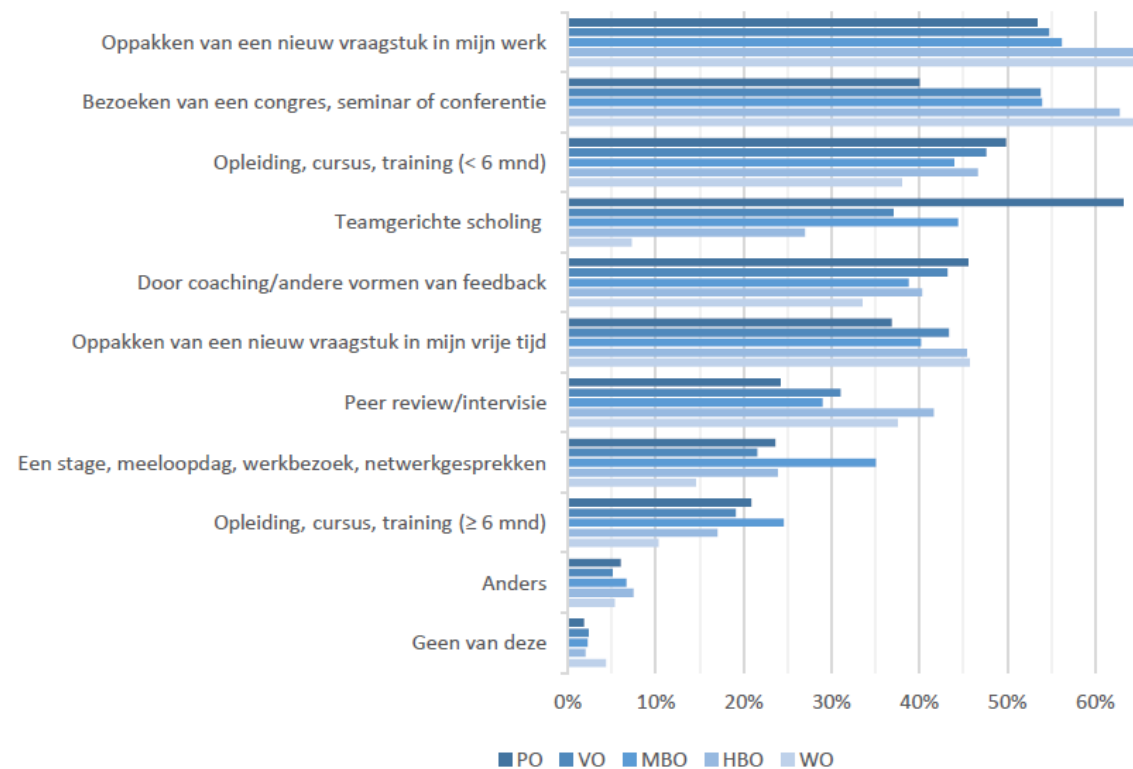
Wat willen leraren leren?

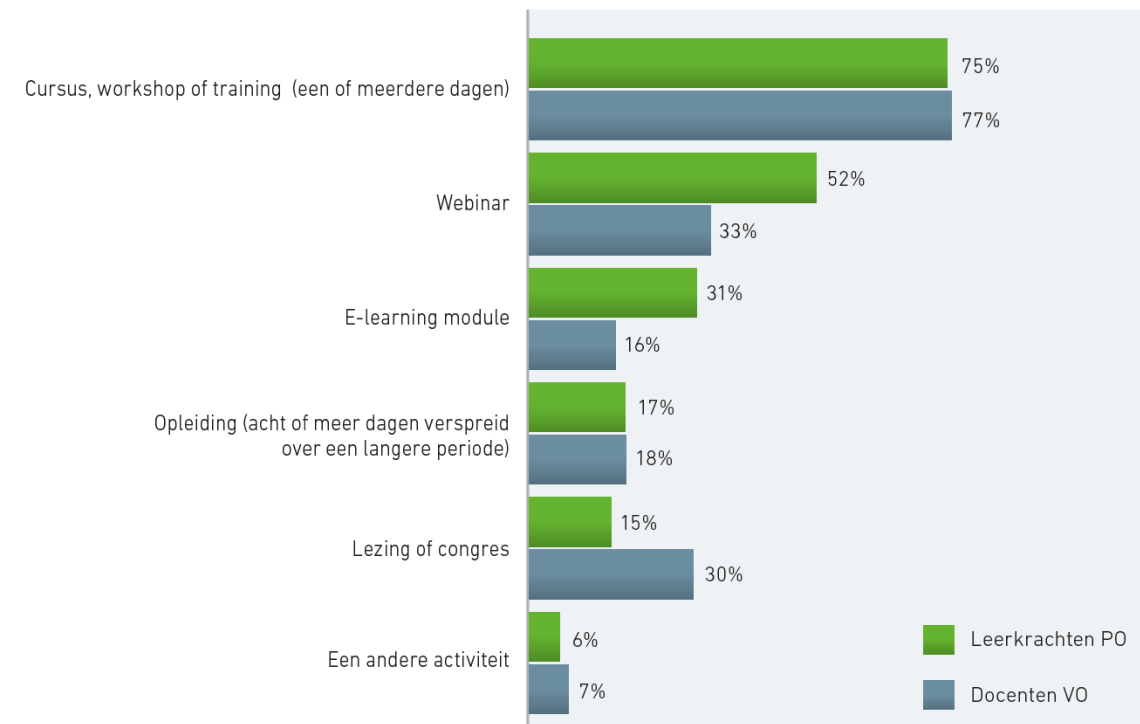
Deelname aan professionaliseringsactiviteiten

- Gemiddelde tijdsinvestering = 80 uur per jaar

Figuur 3.5 Deelname aan professionaliseringsactiviteiten, naar sector (%)

Figuur 4 Aan wat voor soort professionaliseringsactiviteiten heeft u deelgenomen in schooljaar 2021-2022? Meerdere antwoorden mogelijk

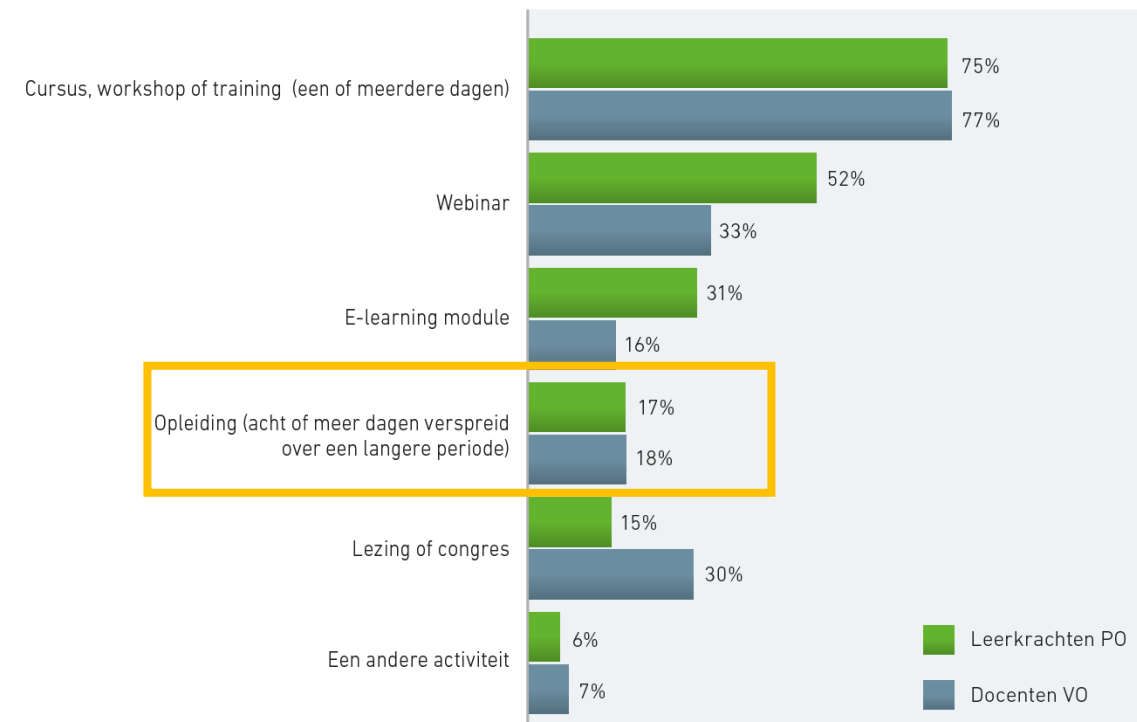

- Vrielink et al. (2022). Werkonderzoek 2019, bewerking MOOZ
- DUO Onderwijsonderzoek & oo.nl (2022). Rapport Monitor persoonlijke en professionele ontwikkeling po en vo. Utrecht: DUO Onderwijsonderzoek.

Effectieve professionalisering?

- Langdurig
- Inhoud: vakspecifiek
- Actief, onderzoekend leren (oefenen in klas)
- Mogelijkheden voor samen leren
- Aansluiten op behoefte leraren
- Schoolorganisatorische inbedding (beleid, cultuur)

Figuur 4 Aan wat voor soort professionaliseringsactiviteiten heeft u deelgenomen in schooljaar 2021-2022? *Meerdere antwoorden mogelijk*

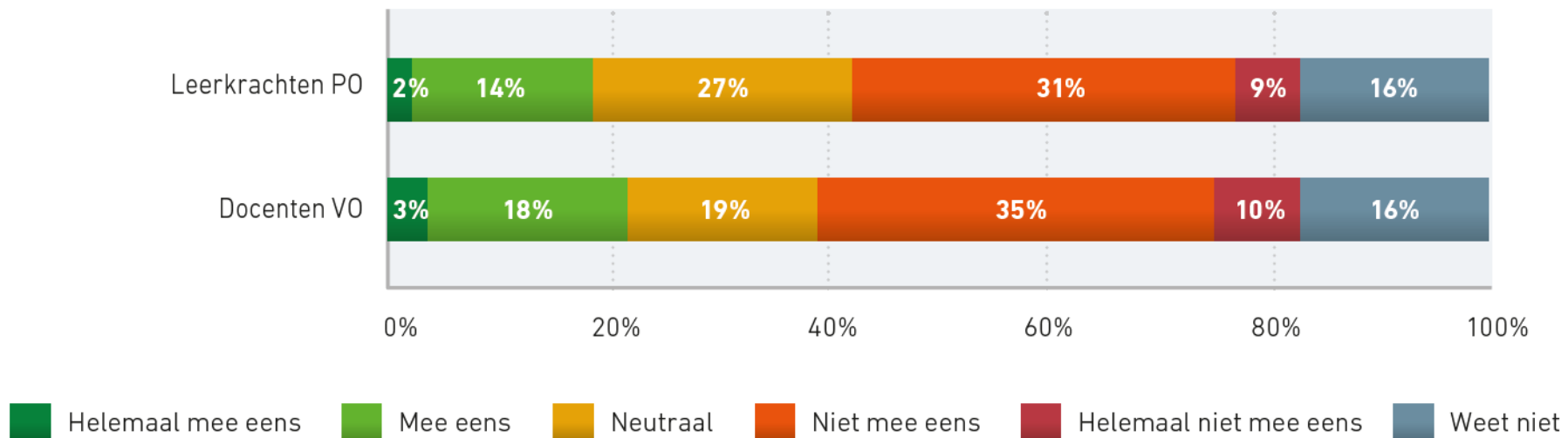

- M.n. externe diensten en producten
- M.n. kortdurende trajecten
- Nauwelijks evalueren effectiviteit

1. Onderwijsraad (2019). Samen ten dienste van de school. Den Haag: Onderwijsraad.
2. Inspectie van het Onderwijs (2019). De Staat van het Onderwijs 2019. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
3. Krüger et al. (2017) De lerende schoolleider: effecten van professionalisering. Den Haag/Utrecht: NRO/VO-raad
4. Opstoel, K., & Oolbekking-Marchand (2022). Professionaliseren van leraren in de onderwijspraktijk.
5. Veen et al. (2010). *Professionele ontwikkeling van leraren: een reviewstudie naar effectieve kenmerken van professionaliseringsinterventies van leraren*. ICLON.
6. Kraft et al. (2018). The effect of teacher coaching on instruction and achievement: A meta-analysis of the causal evidence. *Review of Educational Research*, 88(4), 547-588.

Heldere infrastructuur ontbreekt

Figuur 19 Stelling: Het is eenvoudig om het aanbod aan professionaliseringactiviteiten (van alle aanbieders die er zijn) met elkaar te vergelijken, bijv. wat betreft de werkvormen die worden gekozen, de investering, het niveau en wat het op gaat leveren.

Kortom ...

- Professionalisering essentieel voor leraarschap
  - Op peil houden en verder ontwikkelen pedagogische en didactische vaardigheden
  - Maar ook: commitment, motivatie, doorgroeimogelijkheden

Maar..

- Keuzes voor professionalisering niet de meest effectieve
- Geen doorlopende ontwikkelpaden
- Infrastructuur ontbreekt

Hoe komt dat?

2. Onderliggende oorzaken

- (Tafel 1) Professionalisering is vanzelfsprekend en een uiting van beroepstrots
- (Tafel 2) Lerarenopleiders zijn zelf in de lead en professionalisering is altijd van, voor en door lerarenopleiders en versterkt de community.
- (Tafel 3) De diversiteit in de beroepsgroep wordt erkend en er worden niveaus aangebracht binnen professionaliseringstrajecten.
- (Tafel 4) Professionalisering van lerarenopleiders bestaat uit een combinatie van aanbodgerichte modules op actuele thema's en vraaggestuurde trajecten.
- (Tafel 5) Professionalisering van lerarenopleiders is een integraal onderdeel van het personeelsbeleid van instituten en scholen, en heeft een duidelijk doel.

Hoe urgent is dat probleem?

Twee verschillende werelden:

- Helma Oolbekkink-Marchand: zorgen over een samenleving die van crisis naar crisis gaat: klimaatcrisis, vertrouwenscrisis, kansencrisis, ...
- Minister en sectorbestuurders: RATO's zonder opgelegde sturing ...
- Congres en thema: mooi, maar ook redelijk vrijblijvend ...?

Onderwijs als cruciale sleutel voor kansen voor kinderen en voor een duurzame samenleving

... vraagt om kanjers van leraren die het beste uit zichzelf halen

... die agency hebben t.a.v sociale rechtvaardigheid (Marijke van Vijfeijken)

... legt een urgente opdracht bij lerarenopleiders!

Urgentie, lef en ambitie

Gebrekkige professionalisering wordt dan een urgent probleem waar wij als opleiders een sleutelrol in hebben

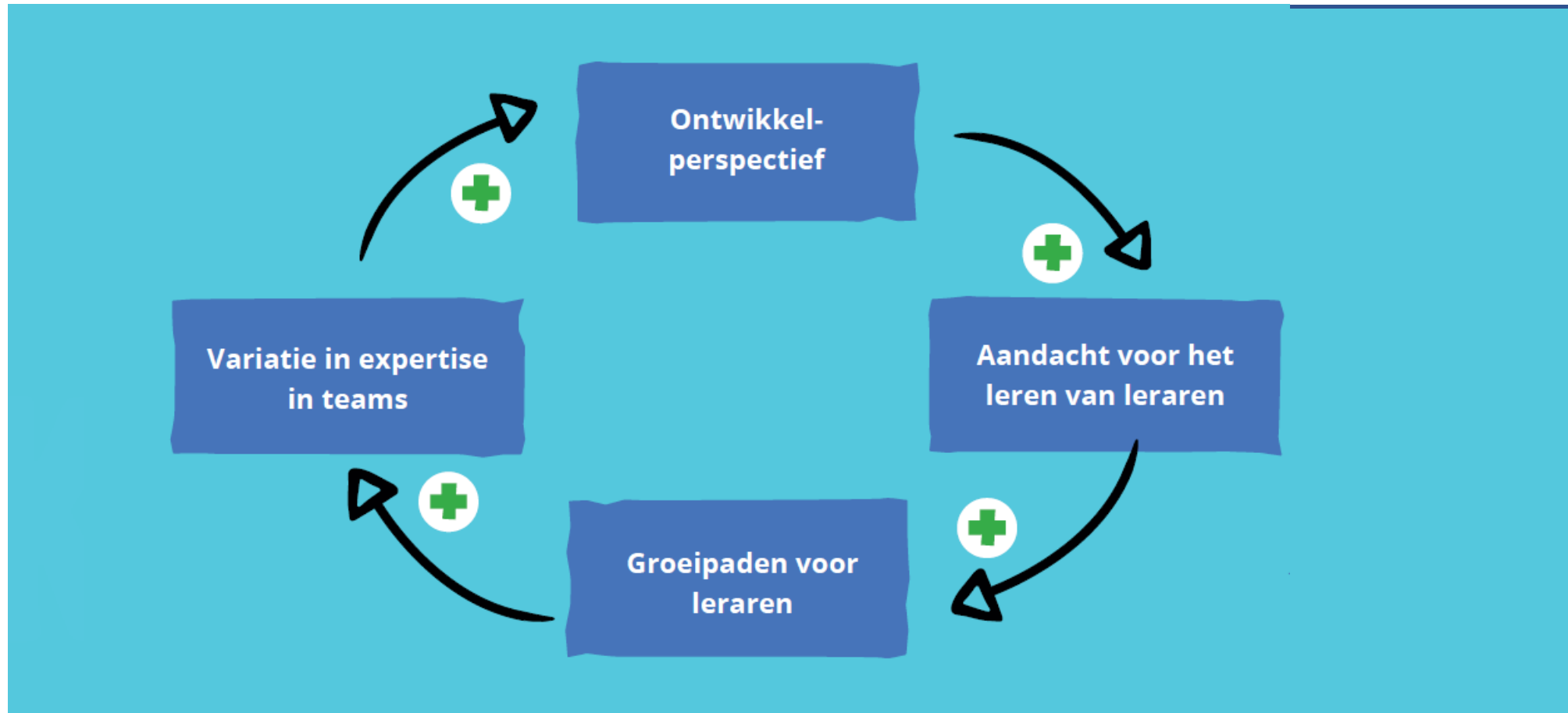
Dat vraagt om lef en ambitie die verder gaat dan 5 of 10 werkplaatsen

En om inzicht in de vraag waarom het maar niet lukt om systematische professionalisering en leerculturen in scholen te realiseren.

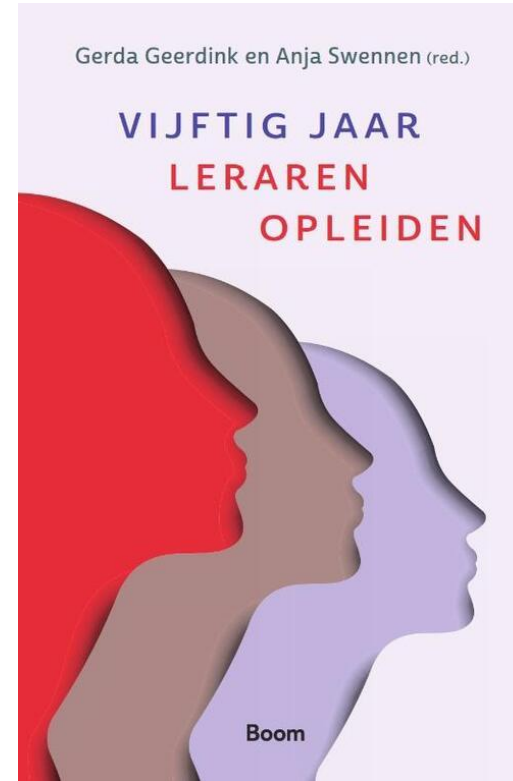
Drie onderliggende oorzaken

- Een statische beroepsstructuur
- Een versnipperde markt
- Een geïsoleerd beroep gekenmerkt door individuele verantwoordelijkheid

Een statische beroepsstructuur

Een versnipperde markt

Leenheer & Snoek (2021). Verschuivende beelden. Lerarenopleiders en de hobbelige weg van nascholing naar professionalisering

Samen (opleiden en) professionaliseren in partnerschap?

Tabel 1 Meerwaarde en risico's van publiek ondernemerschap

	Meerwaarde	Risico's
Financieel-economisch	• Nieuwe markten en producten • Doelmatigheid: meer met minder • Winst	• Concurrentievervalsing • Weglekken publiek geld • Verliezen
Uitvoering publieke taak	Meer effectiviteit, betere publieke dienstverlening	Taakverwaarlozing
Cultuur	• Betere klantoriëntatie, • Ondernemende overheidsorganisaties	• Integriteitsrisico's • Belangenverstremeling
Maatschappelijk	Innovatie	Legitimiteit overheid

Kwetsbaarheid in een geïsoleerd beroep

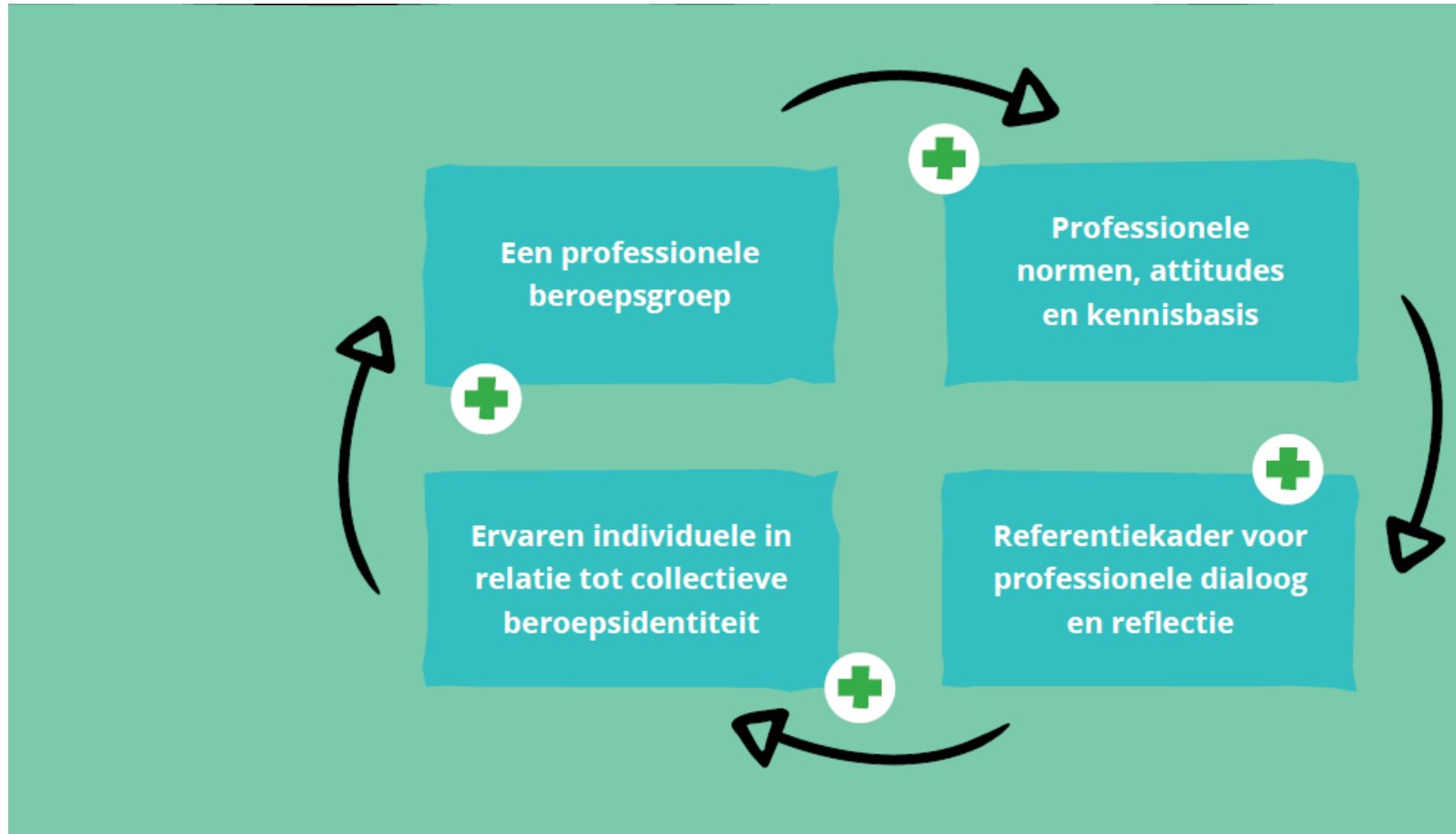
Een geïsoleerd beroep

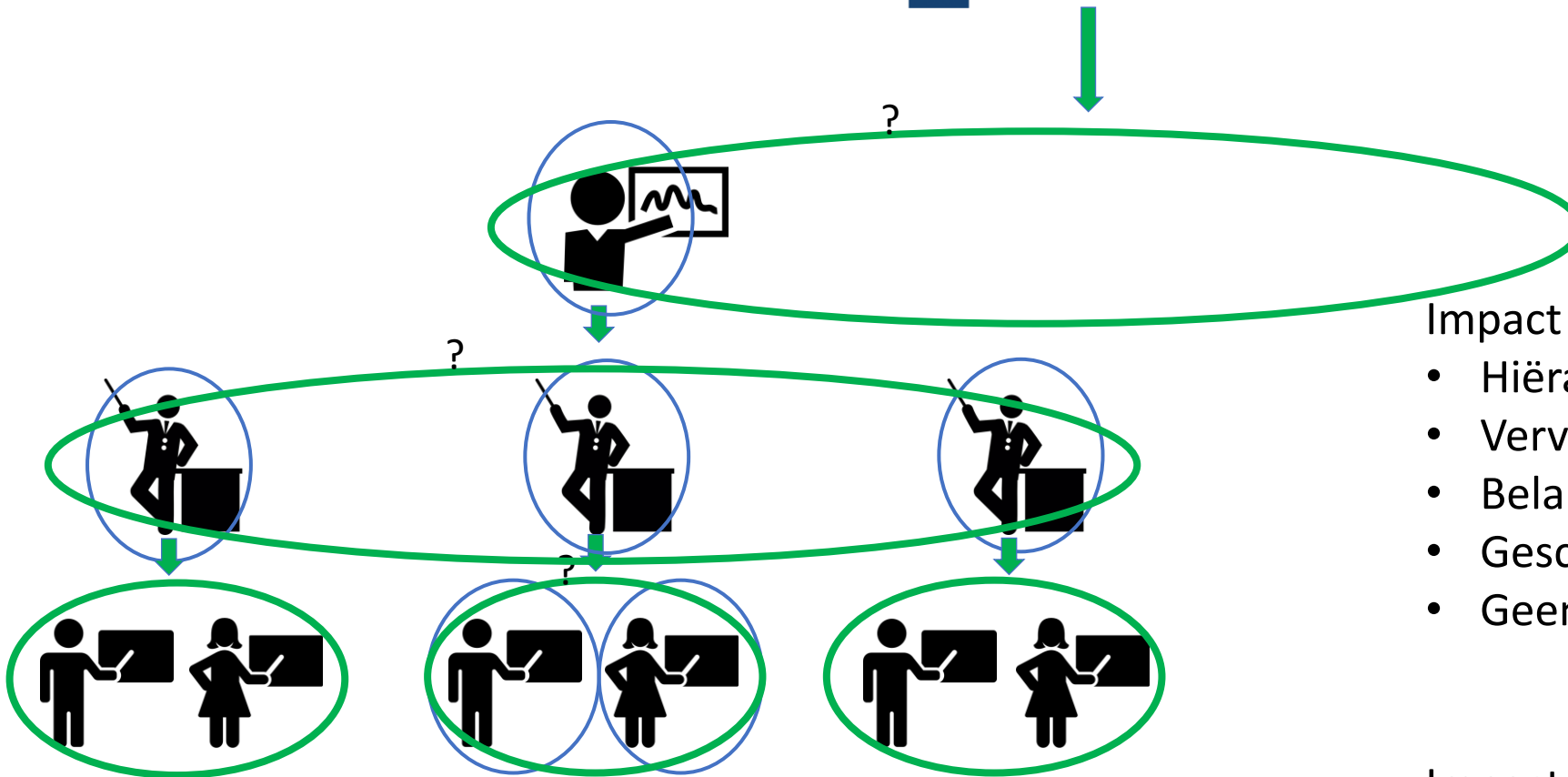
Een geïsoleerd beroep

Zonder professionele beroepsgroep

Professionalisering als individuele verantwoordelijkheid

Impact op scholen:

- Hiërarchisch
- Vervreemdend
- Belangentegenstellingen
- Gescheiden professionaliseringscircuits
- Geen gezamenlijke leercultuur

Impact op opleidingen

- Geen heldere vraagarticulatie

Kortom

- Geen gedeeld en expliciet ontwikkelperspectief voor leraren
  - Dat inspirerend kan zijn voor leraren in hun ontwikkeling
  - En dat richtinggevend kan zijn voor het ontwerpen van een transparant aanbod van trajecten
- Een individuele beroepsstructuur
  - Waardoor leren met en van elkaar niet vanzelfsprekend is
  - De beroepsgroep weinig collectieve verantwoordelijkheid neemt
  - Terwijl hiërarchische sturing ten koste gaat van eigenaarschap
- Patronen die zichzelf versterken en in stand houden

3. Een mogelijke oplossing het NAPL

Oplossingsrichting: een Nationale Aanpak Professionalisering Leraren

Schrijfgroep: Fred Janssen, Anne Fleur Kortekaas-Rijlaarsdam, Helma Oolbekkink-Marchand, Anje Ros, Marco Snoek, Jan van Tartwijk

- Een Groeifondsaanvraag:
  - effect op structurele en duurzame economische groei
  - impuls voor duurzame verbetering
- Looptijd 10 jaar

Gedragen door

- UNL, VH
- PO-Raad, VO-Raad, MBO-Raad
- AOb, CNV, FVoV, Platform VVVO, BVMBO, LerarenCollectief
- OCW

BMC
YACHT GROUP

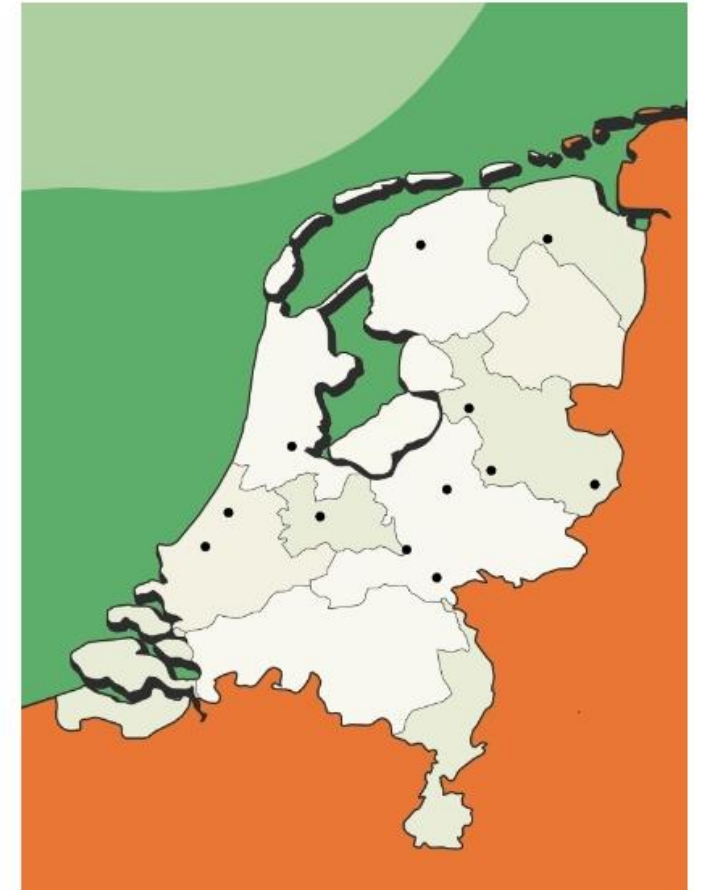
Nationale Aanpak Professionalisering van Leraren

Aanvraag Nationaal Groeifonds

Uitgangspunten voor een systemische en duurzame aanpak van professionalisering

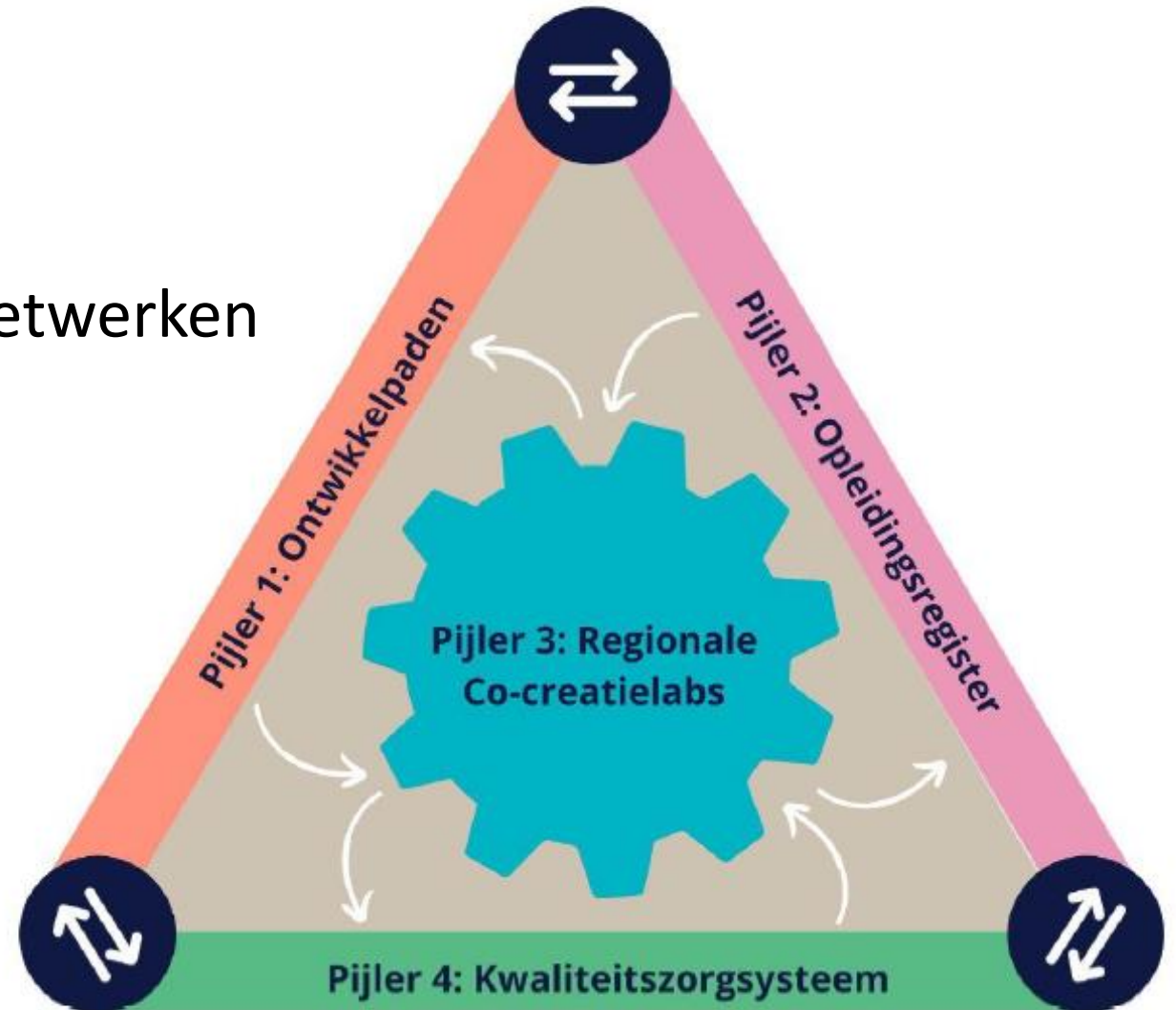
- Duurzame samenwerking & co-creatie
- Aansluiting bij bestaande regionale netwerken (RATO's?) en ontwikkelen, waar nodig en gewenst, van innovatieve oplossingen
- Lerende aanpak
- Aansluiting bij andere beroepsgroepen en internationale ontwikkelingen

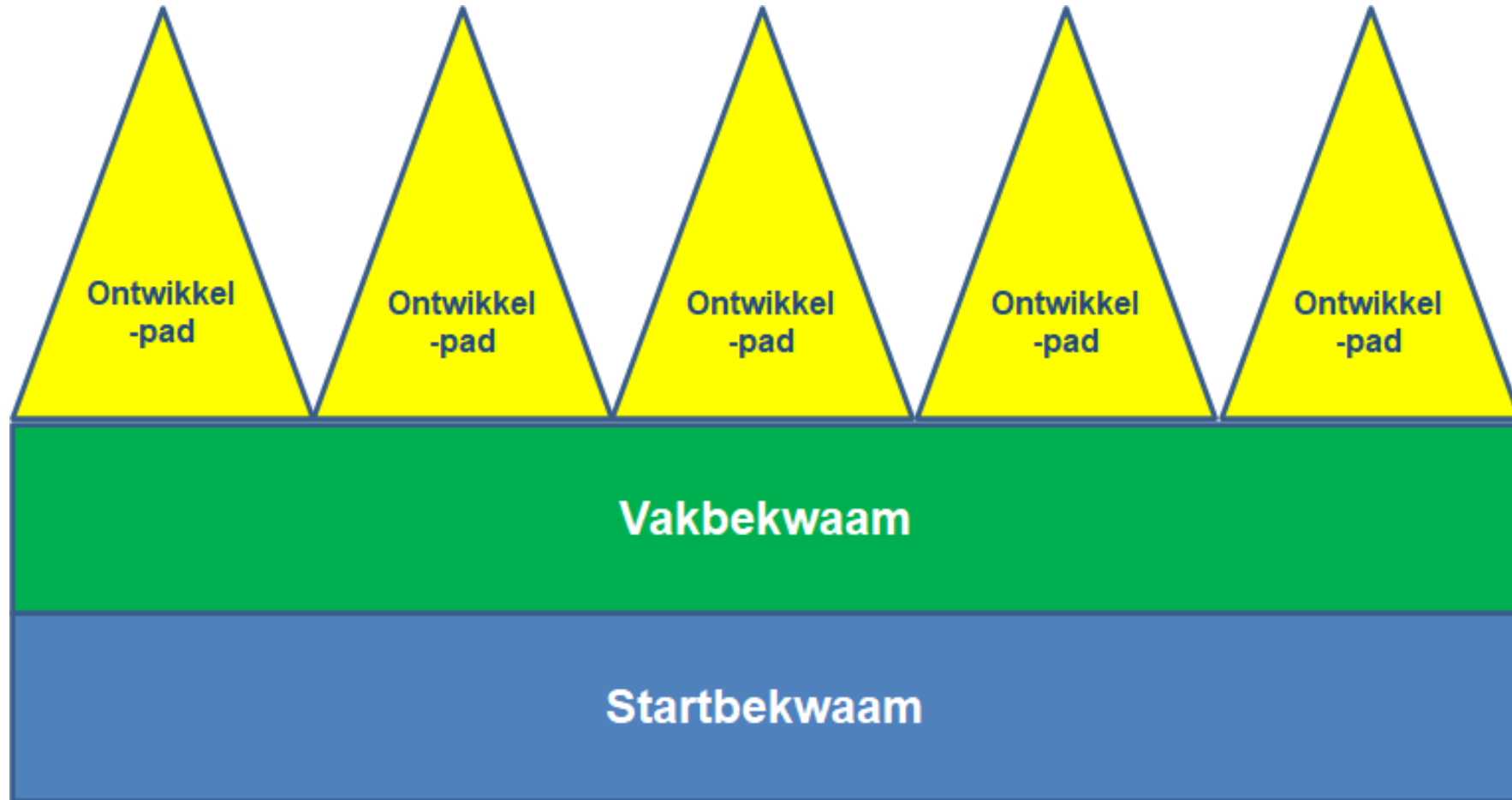

Vier elementen van een NAPL

- Ontwikkelpaden
- Opleidingsregister
- Co-creatielabs binnen regionale netwerken
- Systeem van kwaliteitsborging

Ontwikkelpaden

Expertpaden

Bijvoorbeeld:

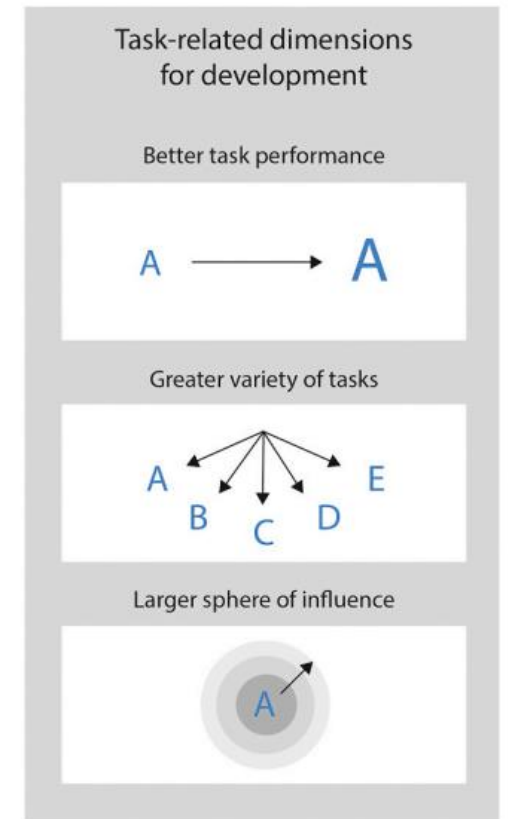
- Curriculumdeskundigheid
- Lerarenopleider
- Taal-, rekenexpert

Deels gezamenlijke, sectoroverstijgende ontwikkelpaden?

	Curriculumdeskundigheid	Startbekwaam	Vakbekwaam	Expert
Wat ontwikkelen?	Kern en keuze	Binnen een les en een lessenserie	Binnen een vakgebied met ook keuze voor leerlingen	Binnen meerdere vakgebieden met ook keuze voor leerlingen
	Samenhang	Binnen een lessenserie	Tussen lessenseries binnen een leerlijn	Tussen leerlijnen
		Kennis en vaardigheden gescheiden	Kennis en vaardigheden gecombineerd	Kennis en vaardigheden geïntegreerd
Relevantie - Persoonlijk - Maatschappelijk - Beroepsmatig en/of vakmatig	Onderwijs in context van goed gestructureerde, relevante taken	Onderwijs in de context van een opbouw van relevante, goed gestructureerde en enkele slecht gestructureerde relevante taken	Onderwijs in de context van een opbouw van vakgebonden en vakoverstijgende goed en slecht gestructureerde relevante taken	
Hoe ontwikkelen?	Team (ontwikkelaars en gebruikers)	Individueel en voor eigen gebruik	Met een klein team en ook voor anderen	Met een groot team en ook voor anderen
	Proces	Bewerken bestaande methode	Tevens creatief gebruik van andere materialen	Veel nieuw materiaal op basis van onderbouwde ontwerpprincipes
	Verantwoording	Op basis van informele analyse en evaluatie	Op basis van analyse vanuit beperkt aantal invalshoeken en betrokkenen en beperkte evaluatie	Op basis van raadplegen meerdere betrokkenen, relevant onderzoek en grondige evaluatie

Expert-leraar, teacher leader

- Meer dan alleen pedagogische en didactische kennis/vaardigheden (larger sphere of influence)
- Het opleiden van expertleraren vraagt expertise, diversiteit en goede taakverdeling
  - van begeleidingsteams
  - en van professionaliseringmogelijkheden

Opleidingenregister

- Inzichtelijk maken van professionaliseringstrajecten
  - Aansluiting op ontwikkelpaden
  - Kwaliteit
- Stimuleren kwaliteitsimpuls professionaliseringstrajecten
- Publiek én privaat

[Home](#) > Databank Effectieve jeugdinterventies

Databank Effectieve jeugdinterventies

[Lees voor](#)

De databank Effectieve jeugdinterventies bevat beschrijvingen van programma's voor hulp bij opgroeien en opvoeden. Deze interventies zijn door een onafhankelijke erkenningscommissie beoordeeld.

Zoek een interventie

Je kunt een interventie zoeken en selecteren op kenmerken als leeftijd en doel.

[Zoek een interventie](#)

Interventiematrix

Selecteer met een paar klikken erkende interventies voor veelvoorkomende vragen en problemen.

[Naar de interventiematrix](#)

Quickscan

Checklist voor ontwikkelaars van interventies die zich afvragen of de interventie klaar is voor deelname aan het erkenningstraject.

[Quickscan Interventie met Potentie](#)

Systeem van kwaliteitsborging

- Monitoren, evalueren en verbeteren kwaliteit van bestaande én nieuwe professionaliseringstrajecten
- Keurmerk t.b.v. opname in register
- Erkenning en waardering (ook bij wisseling werkgever)

NVAO

LPNPO

Landelijk Platform Nascholing
Primair Onderwijs

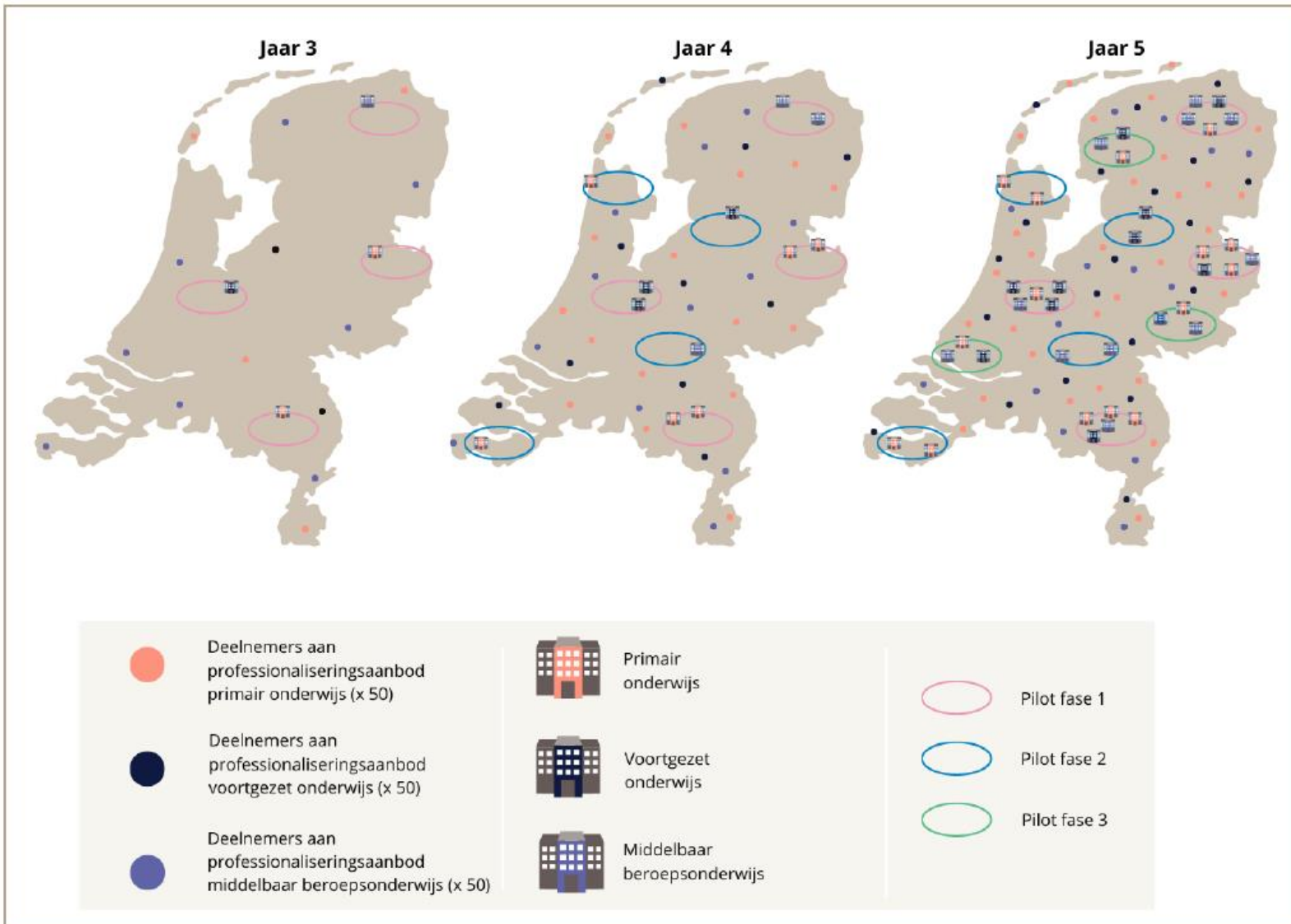

Co-creatielabs binnen regionale netwerken

- Leraren, schoolleiders/bestuurders en lerarenopleiders
- Vraagarticulatie in de regio bij leraren en schoolleiders, met lerarenopleiders
- Wat is er al (opleidingslandschap)
- Wat is de kwaliteit?
- Ontwikkelen wat ontbreekt - in co-creatie
- Doorlopende leerlijn
- Verbinding wetenschappelijk onderzoek
- Variatie in formeel en informeel; scholen, opleidingen, commercieel
- **Structureel! Inbedding in lokaal HR-beleid scholen en organisatiestructuur opleiding**

Een groeimodel

Kansen (deelsessie Velon)

- Samen verantwoordelijk als scholen en opleidingen
- Positionering leraren en lerarenorganisaties
- Kans voor imagoverbetering
- Ook focus op hoe we moeten leren
- Helpend bij het richting geven aan scholingsvraagstukken (HR)
(meer overzicht voor leraren en schoolleiders)

4. Aandachtspunten en implicaties

Aandachtspunten en uitdagingen

- Is dit afdoende antwoord op de genoemde knelpunten?
- Voortbouwen op wat er al is
- Open markt:
  - Wat we ontwikkelen is publiek bezit
  - Diversiteit in het veld is groot: non-profit, commercieel
  - Benutten complementariteit? Inhoudelijke expertise versus flexibiliteit en daadkracht
- Schoolcultuur en schoolstructuur
- Tijd voor professionalisering ('Minder uren, betere lessen?')
- Een gedragen beroepsbeeld
- Betrokkenheid van leraren
- Lerarentekort!
- En als dit niet gehonoreerd wordt ...?

Implicaties voor de lerarenopleidingen

- Een fundamentele verschuiving van het perspectief!
  - Meer structurele rol in het continuum van het beroep
  - Verantwoordelijkheid doorlopende leerlijnen
  - Structurele verbinding met wetenschappelijke inzichten
  - Structureel partnerschap in plaats van marktdenken – capaciteit!
- Initieel: een dynamische beroepsidentiteit als lid van een (inter)professioneel team rond het kind (Rosaline Boer- Wirken)

Implicaties voor de lerarenopleidingen

- Urgentie bij de professionalisering van lerarenopleiders?
  - In ontwikkeling: professionalisering voor opleiders in flexibele trajecten
- Geen gestructureerde opleidingsroutes of ontwikkelpaden (Helma Oolbekkink, Bob Koster)
- Van basis- naar vakbekwaam opleiderschap, specialisatierichtingen
- Een vanzelfsprekende cultuur en structuur van professionalisering in opleidingsinstituten en opleidingsscholen

Naar een NAPLO?

Nationale Aanpak Professionalisering van Lerarenopleiders

Aanvraag Nationaal Groeifonds

Nationale Aanpak Professionalisering van Leraren